

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять

із навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ УЧЕНЬ»

*(для здобувачів першого курсу
другого (магістерського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання
зі спеціальності 035 – Філологія,
освітньо-професійна програма Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)*

Харків
ХНУМГ імені О. М. Бекетова
2023

Методичні рекомендації до проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Історія лінгвістичних учень» (для здобувачів першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти денної і заочної форми навчання зі спеціальності 035 – Філологія, освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : О. О. Тележкіна. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 18 с.

Укладач д-р філол. наук, проф. О. О. Тележкіна

Рецензент

О. О. Резван, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки і мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою психології, педагогіки та мовної підготовки, протокол № 9 від 07 червня 2023 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Змістовий модуль 1 Лінгвістична думка від зародження до XIX століття.....	5
Тема 1.1 Теорія мови в Стародавній Греції.....	5
Тема 1.2 Лінгвістика в епоху Нового часу і Просвітництва.....	6
Тема 1.3 Порівняльно-історичне мовознавство.....	6
Тема 1.4 Українське мовознавство XI–XVIII століть.....	7
Змістовий модуль 2 Провідні напрями в мовознавстві XIX століття.....	7
Тема 2.1 Лінгвістика першої половини XIX ст.....	7
Тема 2.2 Лінгвістика другої половини XIX ст.....	8
Тема 2.3 Лінгвістика кінця XIX – початку XX ст.....	9
Тема 2.4 Критичний аналіз «Курсу загальної лінгвістики» Фердинанда де Сосюра.....	9
Змістовий модуль 3 Основні підходи до вивчення мови у XX столітті. Розвиток лінгвістики на сучасному етапі.....	10
Тема 3.1 К. Бюлер («Новий Органон») і теорія поля в лінгвістиці.	10
Тема 3.2 Генеративний метод.....	11
Тема 3.3 Мовознавство в СРСР.....	12
Тема 3.4 Мовознавство на сучасному етапі.....	12
Тема 3.5 Теорія комунікації.....	14
Список рекомендованих джерел.....	16

ВСТУП

Методичні рекомендації укладені відповідно до чинної робочої програми навчальної дисципліни «Історія лінгвістичних учень» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня денної форми навчання спеціальності 035 Філологія (освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»), метою якої є формування системи знань про основні етапи розвитку лінгвістичної думки, історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки, зв'язок основних напрямів розвитку лінгвістики з філософськими концепціями, що панували в різні історичні епохи, продемонструвати історію формування понятійно-термінологічного апарату лінгвістики в рамках різних напрямів.

Завдання, наведені в пропонованому виданні, посприяють виробленню у студентів навичок аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці; уміння доречно використовувати спеціальну термінологію в обраній галузі філологічних досліджень, а також уміння вільно оперувати знаннями з лінгвістики в синхронії та діахронії її розвитку. Це уможливить формування професійної компетентності високого рівня, що дуже важливо для висококваліфікованого фахівця.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЛІНГВІСТИЧНА ДУМКА ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО ХІХ СТОЛІТТЯ

ТЕМА 1.1 ТЕОРІЯ МОВИ У СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІЇ

Вправа 1. Концепція мовного знака за Аристотелем.

А З'ясуйте:

1. Що передбачає *граматика суб'єкта* за Аристотелем?
2. Якою є *граматика тексту* у Аристотеля?

Б Обґрунтуйте або спростуйте твердження про те, що Аристотель відкриває вхід до лінгвопрагматики і теорії мовленнєвих актів.

В «Те, що у звукосполученнях, – це знаки уявлень у душі, а письменна – знаки того, що у звукосполученнях» (Аристотель «Про тлумачення»). Як ви розумієте таке потрактування лінгвістичного знака?

Г Поясніть зв'язок мови й онтології за Аристотелем?

Вправа 2. Дискусія про правильність імен (аналіз діалогу «Кратил» Платона).

А З'ясуйте:

1. Що таке *ім'я* за Платоном?
2. Як пояснюють сутність імен у творі? Чи згодні ви з таким потрактуванням?
3. Як бачив мову Платон?
4. Чому Платон приділяє велику увагу етимології?
5. Як Платон узгоджує дві протилежні позиції співрозмовників?
6. Як Прокл пояснював внутрішні співвідношення між поглядами Гермогена і Кратила?
7. Чому питання, порушені в розглядуваному філософському творі, актуальні і в наш час

Б Поміркуйте, чому, на думку Павла Содомори, праця Платона важлива для осмислення проблем, пов'язаних із теорією перекладу?

В Установіть закономірні зв'язки між трьома явищами:

- а) Аристотель «Peri Hermeneias»;
- б) Платон «Кратил»;
- в) Теорія знака.

Г Установіть зв'язки між такими явищами:

- а) Платон «Кратил»;
- б) Комедія;
- в) Гра.

Д Знайдіть точки перетину в доробку Лю Ся та Платона.

ТЕМА 1.2 ЛІНГВІСТИКА В ЕПОХУ НОВОГО ЧАСУ І ПРОСВІТНИЦВА

Вправа 1. Емпіризм і раціоналізм у філософії мови:

1. Розкрийте сутність цих філософських напрямів в дослідженні мови.
2. Назвіть основних представників цих напрямів.
3. Визначте спільні і відмінні ознаки емпіризму й раціоналізму.

Вправа 2. «Загальна і національна граматики» Пор-Рояля:

1. Визначте головну ідею граматики Пор-Рояля.
2. З'ясуйте значення граматики Пор-рояля в наш час.

Вправа 3. Визначте хибне твердження. Відповідь обґрунтуйте.

1. Вивчення граматики було цілком підпорядковане логіці, визнано логіко-граматичні ідеї Аристотеля.
2. Мовознавство XVII ст. розвивалося лише індуктивним шляхом – спроба виявити спільні властивості наявних мов.
3. Ідеї Лейбніца дали поштовх для розвитку символічної логіки і виявились корисними в математичній логіці та кібернетиці.
4. Філософські мови мають апіорну природу, їх елементи не ґрунтуються на реальних (природних) мовах, а постулюються, створюються автором буквально з чистого аркуша.

ТЕМА 1.3 ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Вправа 1. Поміркуйте:

1. Праці яких учених стали передвісниками розвитку порівняльно-історичного мовознавства?
2. Які вчені припустили у своїх працях можливість виділення спільної лексики мов, а також класифікації мов за спорідненістю? Чи передбачало це, на їхню думку, порівняння мов?

Вправа 2. Визначте зв'язок досліджень Філіппо Сассеті, Ульяма Джонса і Фрідріха фон Шлегеля із розвитком порівняльно-історичного мовознавства.

Вправа 3. Установіть відповідність між іменем вченого та його внеском у розвиток порівняльно-історичного мовознавства.

1	Фрідріх фон Шлегель	А	Увів у лінгвістичний обіг поняття звукового закону
2	Август фон Шлегель	Б	Стверджував, що мовам притаманний циклічний розвиток по спіралі
3	Франц Бопп	В	Впроваджує поняття флективних мов
4	Расмус Раск	Г	Уперше поєднав компаративну та історичну методики для дослідження мов
5	Якоб Грімм	Д	Впроваджує терміни <i>синтетизм</i> і <i>аналітизм</i>

ТЕМА 1.4 УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО XI–XVIII

Вправа 1. Ознайомтеся із працею В. Німчука «Мовознавство на Україні в XIV–XVII» (Київ: «Наукова думка», 1985), поданою за покликанням <http://litopys.org.ua/nimchuk/nim.htm>. Складіть інтелект-карту про основні етапи розвитку української лінгвістики в окреслений період.

Вправа 2. Опрацюйте статтю «Основоположне значення «Граматики» М. Смотрицького у вітчизняному мовознавстві», подану за покликанням <http://litopys.org.ua/stsl/stsl01.htm>.

Дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає видатна роль «Граматики» М. Смотрицького?
2. Поміркуйте, чому В. Німчук стверджує, що «Граматика» М. Смотрицького залишила виразний слід в історії мовознавства».

Вправа 3. Окресліть основні досягнення слов'яномовної лінгвістичної науки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРОВІДНІ НАПРЯМИ В МОВОЗНАВСТВІ XIX СТОЛІТТЯ

ТЕМА 2.1 ЛІНГВІСТИКА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ

Вправа 1. Дайте відповіді на запитання (формулювання має бути з розлогим обґрунтуванням):

1. Погляди яких дослідників вплинули на виформовування Гумбольдтом положення про те, що мова є продуктом діяльності людини і водночас самою діяльністю.

2. Ідеї якого філософа відбилися у постулаті Гумбольдта про суб'єктивно-об'єктивний характер людської мови?

3. Який стосунок до лінгвістичної концепції Гумбольдта має думка Шеллінга про те, що в природі діють роздвоєні, реально протилежні принципи, котрі, поєднуючись в одному тілі, надають йому характеру динамічної полярності?

4. Як і в чому виявляється вплив духу на мову, на думку Гумбольдта?

Вправа 2. Створіть інтелект-карту «Лінгвістична концепція А. Шлейхера», у якій обов'язково розкрийте такі питання:

1. Натуралістична теорія А. Шлейхера.
2. Концепція лінгвістики як науки в розумінні А. Шлейхера.
3. Теорія двох періодів мовної еволюції в концепції А. Шлейхера.
4. Історико-генетичний напрям розвитку лінгвістичної концепції А. Шлейхера.

5. Теорія родовідного дерева.
6. Морфологічна класифікація мов.

Вправа 3. З'ясуйте, як пов'язані імена таких учених, як А. Шлейхер, Моріц-Карл Рапп, Макс Мюллер, Вільям-Дуайт Вітні.

Вправа 4. Поміркуйте:

1. Чи можна назвати вплив розглянутих теорій Шлейхера, Мюллера, Вітні позитивним на подальший розвиток мовознавства?
2. Які нові напрями розвинулися в порівняльно-історичному мовознавстві завдяки розглянутим концепціям?
3. Які рецепції розглянутих лінгвістичних теорій спостерігаємо сьогодні?

ТЕМА 2.2 ЛІНГВІСТИКА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

Вправа 1. Розкрийте сутність концепції індивідуального психологізму і концепції колективного психологізму, які становили основу психологічного напрямку в мовознавстві.

Вправа 2. З'ясуйте, як пов'язані імена Г. Штейнталя, Гербарта, І. Мрозінського, О. Потебні, А Шлейхера, Лацаруса.

Вправа 3. Доповніть фрази:

1. Психологічний напрям у мовознавстві виник під впливом ідей ...
2. Філософія мови Г. Штейнталя була реакцією на логічну граматику ХІХ століття і ...
3. Вільгельм Вундт створив систему ...

Вправа 4. Прокоментуйте основні ідеї психологічної концепції Г. Штейнталя:

1. Мовознавство належить до психологічних наук, оскільки мовлення – це духовна діяльність.
2. «Народний дух» знаходить своє відображення в моралі, звичаях, вчинках, традиціях, фольклорі, але найбільше в мові, тому мовознавство «є найкращим вступом до психології народу».
3. Необхідно розрізняти предметне (логічне) і мовне мислення. Предметне мислення – це уявлення про предмети і явища об'єктивного світу. Мовне мислення – уявлення, вичленені зі сфери предметного мислення. Отримане уявлення – це внутрішня форма. Мовне мислення пов'язане з «мовною свідомістю»;

Вправа 5. Поясніть розбіжності в поглядах О. Потебні та Г. Штейнталя на психологічний аспект функціонування мови.

Вправа 6. Дайте відповіді на запитання:

1. Що таке лінгвістичний психологізм?
2. Чому молодогораматика вважали за необхідне вивчати живі мови і діалекти?
3. У чому полягає сутність фонетичних законів молодогораматиків?
4. За що критикували лінгвістичну концепцію молодогораматиків?

ТЕМА 2.3 ЛІНГВІСТИКА КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Вправа 1. Створіть інтелект-карту «Школа «слів і речей»». У якій обов'язково розкрийте такі питання:

1. Програмні засади школи «слів і речей» («Речі і слова»). Теорія Гуго Шухардта в контексті діяльності школи.
2. Г. Шухардт як критик уявлень молодогораматистів про фонетичні закони.
3. Г. Шухардт і вчення А. Шлейхера.
4. Вплив теорії хвиль Й. Шмідта на лінгвістичну теорію Г. Шухардта.
5. Ідеографічний словник Франца Дорнзайфа в контексті діяльності школи «слів і речей».

Вправа 2. Виконайте завдання за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pp4a0gpf22>.

Вправа 3. Складіть схему «Вплив ідей Гумбольдта на розвиток мовознавчих теорій у ХІХ столітті».

Вправа 4. Виконайте завдання за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=p5uzk007j22>.

ТЕМА 2.4 КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ «КУРСУ ЗАГАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИКИ» ФЕРДИНАНДА ДЕ СОССЮРА

Вправа 1. З'ясуйте, чим відрізняється вчення Бодуена де Куртене про статистику й динаміку мови від учення Фердинанда де Соссюра про синхронію і діахронію. За результатами пошуку створіть інтелект-карту.

Вправа 2. Визначте, яка головна мета лінгвістики, за Соссюром, у контексті дослідження семіотичних явищ.

Вправа 3. Визначте точки перетину «Казанська лінгвістична школа» – «Женевська лінгвістична школа». Складіть схему.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МОВИ У ХХ СТОЛІТТІ.
РОЗВИТОК ЛІНГВІСТИКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

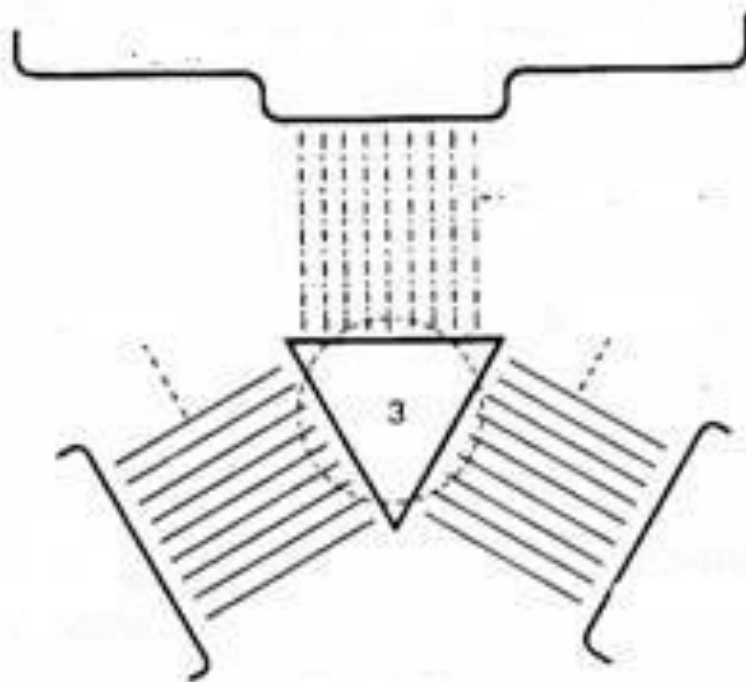
ТЕМА 3.1 К. БЮЛЕР («НОВИЙ ОРГАНОН»)
І ТЕОРІЯ ПОЛЯ В ЛІНГВІСТИЦІ

Вправа 1. З'ясуйте, які історичні й методологічні основи неогумбольдтіанства? Назвіть різновиди неогумбольдтіанства. У чому їхня своєрідність?

Вправа 2. Схарактеризуйте концепцію Л. Вайсгербера. З чим не можна погодитися в цій концепції?

Вправа 3. У чому полягає сутність гіпотези лінгвальної відносності Сепіра – Уорфа? Розкрийте її сильні й слабкі сторони.

Вправа 4. Поясніть сутність функціональної моделі мови К. Бюлера. Визначте смислове і функціональне наповнення кожного компонента цієї моделі.

(джерело: URL:

https://studfile.net/html/611/107/html__hQACFa4FJ.7nVi/img-H3SCF_.png)

Вправа 5. З'ясуйте:

1. Сутність теорії семантичного поля Й. Тріра.
2. З'ясуйте, у працях яких дослідників вона знайшла своє відображення?
3. Чи згадують ім'я цього дослідника у сучасних лінгвістичних розвідках?

ТЕМА 3.2 ГЕНЕРАТИВНИЙ МЕТОД

Вправа 1. З'ясуйте:

1. Як генеративізм пов'язаний зі структуралізмом?
2. Який зв'язок між породжувальною граматикою Ноама Хомського і вченням про вроджені ідеї Рене Декарта?
3. Який зв'язок між генеративізмом і граматиною Арно і Лансло?
4. Як змінилося мовознавство після оприлюднення праць Ноама Хомського?

Вправа 2

А Поясніть сутність термінологічної пари «компетентність – вживання».

Б Змоделюйте ситуації, коли оприявлення цих понять збігається.

В Наведіть приклади, коли їхнє втілення має розбіжності.

Вправа 3. Поясніть процес, відтворений у схемі.

Як цей процес визначає Ноам Хомський?

Вправа 4. Поясніть сутність опозиції «генеративна граматика – генеративна семантика».

З'ясуйте, як у генеративній семантиці оприявнюється поняття «глибина структура»?

Вправа 5. З'ясуйте, як корелюють наведені речення з погляду генеративної семантики.

Одним миром мазані.

Два чоботи пара.

Волос до волоса.

Яке їхало, таке й здибало.

Вправа 6. Наведіть власні приклади реалізації принципів генеративної семантики.

ТЕМА 3.3 МОВОЗНАВСТВО В СРСР

Вправа 1. З'ясуйте:

1. Як мовознавство 20-40 років в СРСР пов'язане з молодогограматизмом?
2. До чого призвела русифікаторська політика 30-х років?
3. Хто був творцем так званого «нового вчення про мову»?

Вправа 2. Установіть зв'язок між лінгвістичним ученням Фердинанда де Соссюра і мовознавством в СРСР 20-40 років.

Вправа 3. Виконайте завдання, подане за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pbf0dh5dk23>.

Вправа 4. Визначте і схарактеризуйте періоди розвитку українського мовознавства 20-80 років ХХ століття.

Вправа 5. Виконайте завдання, подане за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pd3auvfbn23>.

Вправа 6. З'ясуйте, як пов'язані прізвище таких учених:

- а) Шахматов, Виноградов, Щерба.
- б) Потебня, Пешковський, Фортунатов.
- в) Поливанов, Бодуен де Куртене, Щерба.
- г) Мельничук, Шлейхер.

ТЕМА 3.4 МОВОЗНАВСТВО НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Вправа 1. Доберіть по два приклади таких одиниць:

- а) стереотип;
- б) символ;
- в) міфологема;
- г) концепт.

Вправа 2. Побудуйте структурну модель пропонованих концептів, визначте ядро і периферію: *хата, журба, доля*.

Вправа 3. Ознайомтеся з наведеними літературними псевдонімами. Пригадайте справжні імена письменників і письменниць. Хто найчастіше змінював стать у своїх псевдонімах і чому?

Горіха Зерня, Паула, Марко Вовчок, брати Белл, Грицько Григоренко, Жорж Санд, Олег Барвінок, Мартин Якуб, Слава Світова, Ієремія Галка, Ганна Борисова, Марко Терен, Сивенький, Джордж Еліот, Ніна Воскресенська, Кобзар Дармограй, Макс Фрай, Роберт Гелбрейт.

Вправа 4. Прочитайте уривок зі статті «Українська ланч-конференція в Давосі». Знайдіть вияви гендерних стереотипів у мові.

Гості ланчу були одягнені у стилі «дорога простота». Костюми з тонкої вовни й легкі шовкові шийні хустки на дамах. Дорогі темні костюми й вишукане взуття на представниках сильної половини суспільства (*Газета «Факти»*).

Вправа 5. Від поданих іменників чоловічого роду утворіть фемінітиви (іменники жіночого роду) на позначення посади чи професії.

Бандурист, шеф, майстер, організатор, вершник, адвокат, посадовець, критик, професор, очільник, клієнт, помічник.

Вправа 6. Доберіть приклад мовної дискримінації (у різних країнах світу).

Вправа 7. Прокоментуйте пропоновану схему мовленнєвої діяльності на прикладі професійної діяльності перекладача.

Фази психолінгвістичного розуміння мовлення як діяльності

Орієнтування: визначення завдань і умов спілкування; усвідомлення й відбір змісту висловлювання.

Планування: складання програми дій (систематизація матеріалу, визначення послідовності його викладу).

Реалізація: побудова висловлювання з дотриманням стилю, типу мовлення, норм літературної мови.

Контроль: перевірка й удосконалення тексту.

(Із підручника)

Вправа 8. Розгляньте рекламу однакового тематичного наповнення. Проаналізуйте мовні ресурси, використані для реалізації авторського задуму. Визначте домінанти.

(URL: <https://www.ecoterica.com/wp-content/uploads/2014/05/4-04-14.jpg>)

(URL: https://static.ukrinform.com/photos/2021_12/1639496522-591.jpg)

ТЕМА 3.5 ТЕОРІЯ КОМУНІКАЦІЇ

Завдання 1. Схарактеризуйте пропоновані речення з погляду прагматичної лінгвістики.

1. З технічних причин поїзд може прямувати до станції Захонь або станції Будапешт, звідки є можливість пересадки на безкоштовні для українців поїзди до Відня (*З мережі Інтернет*).

2. Асоціативний експеримент часто охоплює чисельну вибірку та надає великий масив даних, на основі яких формується таблиця частотного розподілу слів-реакцій (*З мережі Інтернет*).

3. – Фе-е-дько-о-о! – зненацька лунає на вулиці. – Де ти, бісів сину? Біжи кабакової каші їсти, бо батько тобі дасть!

– Мені пора, – зводиться Федько, підтягуючи штани. – На жаль, я не можу з тобою провести останню ніч. А ти в цю ніч не спи.

– Чо-чого це? – удає спокійного Вітька. – Так належить, – розводить Котигорошко руками. – Я читав у романах. Перед дуеллю герой мусить усю ніч ходити по хаті і думати про даму свого серця (*В. Чемерис, «Вітька + Галя, або Повість про перше кохання»*).

Завдання 2. З'ясуйте, яких неточностей припустилися учасники спілкування. Визначте тип ілокутивного акту, зреалізованого в мікродіалозі.

– Пане професор! Чи не могли б Ви дати добро на виступ перед учнями? – спитав організатор конференції.

– Вибачаюсь, ні! – відповідає посміхаючись професор. – Свого добра я не віддам.

Завдання 3. Доберіть можливий варіант розгортання комунікативного акту. Визначте його тип. Відповідь обґрунтуйте.

Студент, висловивши викладачеві свої сумніви щодо можливості гарного засвоєння ним предмета, говорить: «Я сказав вам про те, що мене турбує. Тепер ви скажіть, у чому причина цього і як мені бути далі?»

Що повинен на це відповісти вчитель?

1. «У тебе, як мені здається, комплекс неповноцінності».
2. «У тебе немає ніяких підстав для занепокоєння».
3. «Перш, ніж я зможу висловити обґрунтовану думку, мені необхідно краще розібратися в сутності проблеми».
4. Ваш варіант відповіді.

Завдання 4. Розкрийте сутність максим спільного оперування інформацією Герберта Грайса:

- а) максима кількості інформації;
- б) максима якості інформації.

Свої міркування проілюструйте прикладами.

Завдання 5. Назвіть можливі комунікативні невдачі, які можуть трапитися у вашому професійному спілкуванні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень [Електрон. ресурс] / Ф. С. Бацевич. – Київ: ВЦ «Академія», 2008. – 240 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
2. Домброван Т. І. Лінгвістична синергетика : витоки, ключові поняття та аплікativність [Електрон. ресурс] / Т. І. Домброван. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/93771>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
3. Ковалик І. І. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки [Електрон. ресурс] / І. І. Ковалик, С. П. Самійленко. – Київ : Вища шк., 1985. – 215 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://www.eruditor.link/file/232821/>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник [Електрон. ресурс] / М. П. Кочерган. – Київ : ВЦ «Академія», 2010. – 464 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk795964.pdf>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
5. Куранова С. І. Основи психолінгвістики : навч. посіб. [Електрон. ресурс] / С. І. Куранова. – Київ : ВЦ «Академія», 2012. – 208 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://academia-рс.com.ua/product/317>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
6. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології : підручник [Електрон. ресурс] / В. В. Лучик. – Київ : ВЦ «Академія», 2008. – 344 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Luchyk_Vasyl/Vstup_do_slovianskoj_filolohii.pdf, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
7. Маслова Ю. П. Особливості розвитку гендерних лінгвістичних досліджень в Україні й закордоном [Електрон. ресурс] / Ю. П. Маслова. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/5536/1/24.pdf>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.
8. Мініч Л. С. Лінгвосинергетичні ідеї сучасної лінгвістики [Електрон. ресурс] / Л. С. Мініч. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/3979/2/23.pdf>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.

9. Семенець О. О. Синергетика поетичного слова : монографія [Електрон. ресурс] / О. О. Семенець. – Кіровоград : Імекс ЛТД, 2004. – 338 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://www.academia.edu/28530631/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C_%D0%9E_%D0%9E_%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4_%D0%86%D0%BC%D0%B5%D0%BA%D1%81_%D0%9B%D0%A2%D0%94_2004_338_%D1%81, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.

10. Удовиченко Г. М. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень [Електрон. ресурс] / Г. М. Удовиченко. – Київ : Вища шк., 1980. – 215 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://www.eruditor.link/file/232824/>, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.

11. Форманова С. В. Лінгвоконфліктологія як нова галузь прикладної лінгвістики [Електрон. ресурс] / С. В. Форманова. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mik_2011_14_8_45, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.

12. Шепетяк О. Західноєвропейська лінгвофілософія початку ХХ століття [Електрон. ресурс] / О. Шепетяк. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://www.academia.edu/11842495/%D0%97%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83_%D0%A5%D0%A5_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F, вільний (дата звернення: 26.06.2023). – Назва з екрана.

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації

до проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ УЧЕНЬ»

*(для здобувачів першого курсу
другого (магістерського) рівня вищої освіти денної і заочної форм навчання
зі спеціальності 035 – Філологія,
освітньо-професійна програма Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)*

Укладач **ТЕЛЄЖКІНА** Олеся Олександрівна

Відповідальний за випуск *О. О. Жигло*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *О. О. Телєжкіна*

План 2023, поз. 394М

Підп. до друку 24.06.2023. Формат 60 × 84/16.
Ум. друк. арк. 1,0.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.